The Making of Biblical Womanhood

Sözde “Kutsal Kitap’taki kadın rolünün” yaratılışı

How the Subjugation of Women Became Gospel Truth

Kadının boyun eğdirilmesi nasıl Müjde gerçeği hâline geldi

Yazar: Beth Allison Barr, Baylor Üniversitesi’nde tarih profesörü (uzmanlık alanı Orta Çağ)

Beth Allison Barr · Almanca çeviri: Hans-Jörg Ronsdorf · Nisan 2021 · Ekim 2026'da gözden geçirildi

Bu kitap, ABD’de 1991'de yayımlanan şu kitaba verilen tepkilerden biridir: Recovering Biblical Manhood & Womanhood. O kitap, evlilikte, kilisede ve toplumda erkeğin ve kadının rollerine ilişkin açıkça hiyerarşik bir anlayışı savunur. 2008'den beri Almanca olarak da bulunabilir (aşağıya bakınız). Yazarları ya da editörleri Wayne Grudem (Almancası da bulunan “Biblische Dogmatik” adlı eseriyle tanınır) ve tanınmış teolog John Piper’dır.

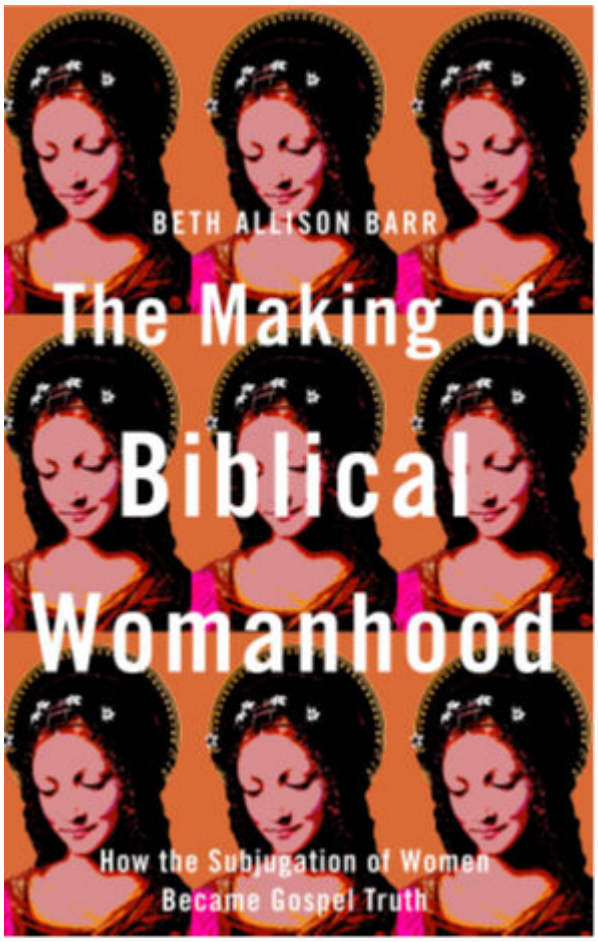

Bu kitap şu kitaba bir tepkidir:

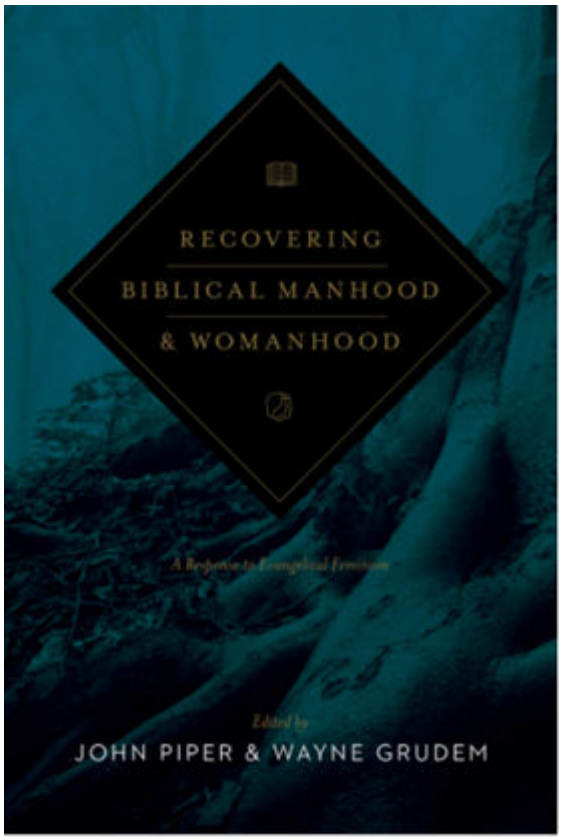

Almancası:

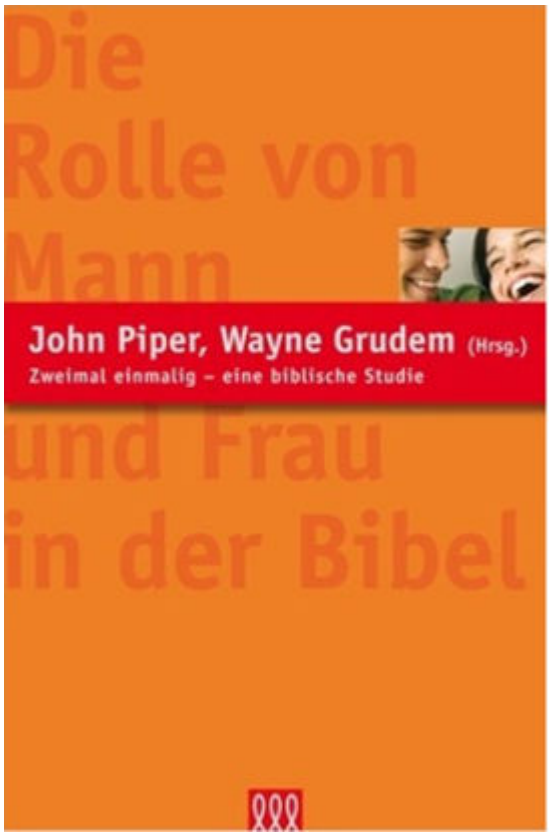

https://www.3lverlag.de/schnellbestellung/289-die-rolle-von-mann-und-frau-in-der-bibel.html

İçindekiler

Teşekkür

Giriş

1. Ataerkilliğin başlangıçları
2. Ya “Kutsal Kitap’taki kadın rolü” hiç de Pavlus’tan gelmiyorsa?
3. Seçici Orta Çağ belleğimiz
4. Reformasyonun evanjelik kadınlara bedeli
5. Kadınların İngilizce Kutsal Kitap’tan silinmesi
6. Boyun eğmenin kutsallaştırılması
7. “Kutsal Kitap’taki kadın rolünü” Müjde gerçeği düzeyine yükseltmek
8. Kadınları özgür bırakmanın zamanı gelmedi mi?

2. bölümden okuma örneği, çeviri (dipnotsuz)

Ya “Kutsal Kitap’taki kadın rolümüz” Pavlus’tan gelmiyorsa?

“PAVLUS’TAN NEFRET EDİYORUM!”

Bunu öğrencilerimden kaç kez duyduğumu size anlatamam; çoğunlukla, kendilerine susmaları (1 Korintliler 14), kocalarına boyun eğmeleri (Efesliler 5), erkeklere öğretmemeleri ya da onlar üzerinde yetki kullanmamaları (1 Timoteos 2) ve evde çalışmaları (Titus 2) söylenirken Pavlus’un kendilerine karşı nasıl kullanıldığıyla damgalanmış, hatta adeta yara izi taşıyan genç kadınlardan. Onlara, Tanrı’nın kadınları erkek önderliğini izlemeye (1 Korintliler 11) ve aileye ve eve odaklanmaya (Koloseliler 3; 1 Petrus 3) yönelttiği ve aile dışındaki uğraşların kadınlar için ikinci planda kalması gerektiği, olsa olsa çoğunlukla zorunluluktan ya da çocukları evden ayrıldıktan sonra söz konusu olabileceği öğretilmişti.

Birkaç yıl önce bir öğrenci, güya ödevini konuşmak için büroma geldi; ama gerçekte konuşmak istediği şeyin çağrısı olduğu çabucak anlaşıldı. Bana sordu: Tanrı sizi hem profesör hem anne hem de pastör eşi olmaya mı çağırdı? Zor oldu mu? Evin dışında çalıştığınız için vicdan azabı duydunuz mu? Kocanız sizi destekledi mi? Kilisenizdeki insanlar ne düşündü? Kilisenin ve ailenin beklentilerini mesleki hedefleriyle bağdaştırmaya çalışan, muhafazakâr bir çevreden gelen, kariyer bilinci olan bir Hristiyan kadın olarak yaşadığı hayal kırıklığını anlattı. Babasıyla kısa süre önce yaptığı bir konuşma onu üzmüştü. Ana dalı konusunda kaygılandığı için ondan öğüt istemişti. Babası, nasılsa evlenip çalışmayacağı için ana dalının o kadar önemli olmadığını söyleyerek korkularını yatıştırmaya çalıştı. Şaşkına dönen öğrenci şöyle karşılık verdi: “Baba, beni gerçekten diplomamı hiç kullanmayayım diye dört yıl üniversiteye mi gönderiyorsun?”

Babanın evin dışında çalışan kadınlara karşı tutumu alışılmadık değildir. Gördüğümüz gibi, 2017 yılında yapılan bir Barna araştırması, Amerikalıların genel olarak önderlik rollerindeki kadınlarla giderek daha rahat olduklarını ve kadınların iş yerinde karşılaştıkları ciddi engellere karşı daha anlayışlı olduklarını ortaya koydu – ama evanjelik Hristiyanlar geride kalıyor. Evanjelik tutumdaki belki de en şaşırtıcı uçurum, belirli önderlik rollerindeki kadınlarla ilgilidir. 2016'da, Wayne Grudem’in kadınlara karşı

tutumunun – kadınların asla erkekler üzerinde yetki kullanmaması gerektiği görüşünün – onun bir kadın başkan adayını desteklemesini olanaksız kıldığını yorumlamıştım. Barna araştırması bu konuda haklı olduğumu düşündürüyor. Donald Trump'ın başkanlık adaylığının arkasında duran, Grudem gibi beyaz evanjelik önderler, bir kadın başkan konusunda kendini en az rahat hisseden grup arasındadır. En azından bazı evanjelik ve Cumhuriyetçi seçmenler (yüzde 27–35) için Hillary Clinton'la ilgili sorun yalnızca onun bir Demokrat olması değil, aynı zamanda bir kadın olmasıydı (evanjelik seçmenlerin yüzde 27'si ve Cumhuriyetçi seçmenlerin yüzde 35'i bir kadın başkan konusunda kendilerini rahat hissetmediklerini belirtti). Üç yıl sonra Elizabeth Warren'ın başkanlık adaylığının da aynı cinsiyete dayalı giyotine takılmasına şaşırmadım.

Fikirlerin etkileri vardır. Bu evanjelik inançlar – kadının boyun eğmesinin değişmezliğini neden savundukları – Pavlus'u nasıl yorumladıklarına dayanır. Council on Biblical Manhood and Womanhood, tamamlayıcılığa[1] ilişkin genel bakışına Yaratılış 2 ile başlayabilir; ama bu yaratılış anlatısını okuma biçimi 1 Korintliler 11 ve 1 Timoteos 2'den gelir. Pavlus'un sözleri tamamlayıcı öğretilerin her yönünü belirler. Evanjelikler Pavlus'un metinlerini, cinsiyetler arasında kalıcı ve Tanrı tarafından buyrulmuş rol farklarını belirliyormuş gibi okurlar. Erkekler, kadınların sahip olmadığı bir yetkiyi kullanırlar.

Erkekler önderlik eder, kadınlar izler. Pavlus bize bunu söyler.

Öğrencilerimin Pavlus'tan nefret etmesine şaşmalı mı?

Ama ya Pavlus'u yanlış okuduysak? Gençlik çalışmamızın ilk yıllarında eşimle birlikte bir grup genci bir hafta sonu müjdeleme konferansına götürmüştük. Konuşmacılardan biri gizli müjdeleme silahını açıkladı – şu soruyu: "Ya yanılıyorsan?" O konferanstan pek bir şey hatırlamıyorum, ama bu soru aklımda kaldı. Bir tarihçi olarak çalışmamda yararlı buldum – ya vardığım sonuçlarda yanılıyorsam? Kanıtları yeniden düşünmeye hazır mıyım? Bir öğretmen olarak da yararlı buldum, özellikle bir öğrenci bana farklı bir düşünce sunduğunda. "Ya yanılıyorsam?" sorusu başkalarını daha iyi dinlememe yardım eder. Beni alçakgönüllü tutar. Beni daha iyi bir bilim insanı yapar.

İşte tamamlayıcı evanjeliklere sorum: Ya yanılıyorsanız? Ya evanjelikler Pavlus'u, onun anlaşılmak istediği biçimde değil de modern kültürün merceğinden anladılarsa? Evanjelik hareket, kadınların önderliğini kabul etmenin kültürel baskıya boyun eğmek anlamına geleceğinden korkar. Ama ya kilise kadınların önderliğini reddederek kültürel baskıya boyun eğiyorsa? Ya Pavlus yorumumuz – ve sonuç olarak kadınların önderlik görevlerinin dışında tutulması – "sade ve doğal" bir okumanın değil de çevremizdeki tutumlara ve düşünce kalıplarına uyum sağlamamızın ürünüyse? Geçmişteki Hristiyanlar kadınları önderlikten dışlamak için Pavlus'u kullanmış olabilirler; ama bu, kadınların boyun eğdirilmesinin Kutsal Kitap'a uygun olduğu anlamına gelmez. Yalnızca, bugünkü Hristiyanların geçmişteki Hristiyanlarla aynı hatayı tekrarladığı anlamına gelir – kadınlarla ilişkimizi, İsa'nın bize mümkün olduğunu gösterdiği dünyaya göre değil, çevremizdeki dünyaya göre biçimlendirerek.

Bu yüzden öğrencilerim "Pavlus'tan nefret ettiklerini" söylediklerinde, şöyle karşılık veriyorum: Nefret ettiğiniz Pavlus değildir; nefret ettiğiniz, Pavlus'un mektuplarının kadınları ezen bir Kutsal Kitap'taki cinsiyet rolleri anlayışının temeli hâline getirilmesidir. Pavlus araştırmalarında önde gelen bir bilgin olan Beverly Roberts Gaventa, evanjeliklerin "Pavlus'un mektuplarının satırlarını sıkı sıkıya uyulması gereken teolojik ifadeler ve etik yönergeler bulmak için taramaya" o kadar çok zaman harcadıklarından yakınır ki, Pavlus'un daha büyük amacını kaçırmışızdır. Onun birlik çağrısını, tekdüzelik uğruna sınırları bekçilik etmeye indirgedik; Mesih'in bedeninin "radikal niteliğini" katı bir cinsiyet ve güç hiyerarşisiyle değiştirdik. Gaventa'nın çağrısındaki gibi "Pavlus'la birlikte düşünmek" yerine, evanjelikler Pavlus'u

kendi kültür savaşlarımız için bir silaha dönüştürdüler. Yeni Antlaşma bilgini Boykin Sanders, kadınlar söz konusu olduğunda Pavlus'u doğru anlamanın zamanının geldiğini açıklar. "Ne erkek ne kadın" başlığı altında kalın harflerle şöyle savunur: "Buradaki ders siyahi kilise için şudur: Kilisenin çalışmasında cinsiyete dayalı ayrımcılık kabul edilemez." Pavlus bize cinsiyet ayrımcılığının "dünyanın yollarına bir geri dönüş" olduğunu gösterir; biz ise "çarmıha gerilmiş Mesih'in Müjdesi'nin yeni dünyasına" çağrıldık.

Gerçek – evanjelik gerçeklik – şudur: Pavlus'u kendimize uydurmaya o kadar odaklandık ki, Pavlus'un bizi çağırdığı şeye kendimizi uydurmayı unuttuk: Mesih'te bir olmaya. Daha iyi olanı seçip "çarmıha gerilmiş Mesih'in Müjdesi'nin yeni dünyasına" sarılmak yerine, insanların her zaman yaptığını yapmayı sürdürmeyi seçtik: kendi hiyerarşi ve güç kulemizi inşa etmeyi.

Çünkü Pavlus'u farklı okuyabiliriz

En sevdiğim evlilik vaazını Orta Çağ'dan bir rahip yazmıştır. Pek çok kişi onun adını bilmez; gerçi Dorothy L. Sayers, onu klasik polisiye romanı "The Nine Tailors"da (Almancası "Die neun Schneider"; en sevdiğim kitaplardan bir başkası) alıntılayarak kalbimi çalmıştır. Adı John Mirk'tü ve on dördüncü yüzyılın sonları ile on beşinci yüzyılın başlarında Batı İngiltere'de yaşadı. Vaaz derlemesi Festial İngiltere'de sevildi – o kadar sevildi ki 1547'deki resmî Protestan vaazlarının ilk baskısı kısmen bu etkiye karşı koymak için yazıldı. Festial vaazlarının Reformasyonun arifesine kadar basıldığına ve Festial'in Katolik öğretisine rağmen Kraliçe I. Elizabeth'in bütün hükümdarlığı boyunca vaaz edilmeyi sürdürdüğüne ilişkin kanıtlar vardır.

Bu Festial vaazında erkek ile kadın arasındaki evlilik ilişkisinin nasıl betimlendiğini dinleyin: "Böylece bir erkek, Tanrı'nın buyruğuna göre kendisiyle aynı yaşta, aynı mevkide ve aynı soydan bir kadın almalıdır." Metin şöyle sürer: "Bu yüzden erkek annesini ve babasını bırakıp kendisinin bir parçasına gider gibi ona gitmeli; kadın onu, o da kadını gerçekten birlikte sevmeli ve ikisi tek beden olmalıdır." Vaaz hiyerarşiyi değil, erkek ile kadının nasıl "gerçekten birlikte" sevmesi ve "tek beden" olması gerektiğini vurgular. Rahip kadının yüzüğünü kutsarken, yüzüğün "ne başlangıcı ne sonu olan Tanrı'yı temsil ettiğini, ve onu kalbine giden bir damarı olan parmağına taktığını; böylece kadının her şeyden önce Tanrı'yı, sonra da kocasını sevmesi gerektiğini göstermek için" olduğunu açıklar. Yüzük, bir kadının bağlılığının önce Tanrı'ya, sonra kocasına ait olduğunu ilan eder. Vaaz Kutsal Kitap ayetleriyle dolu olmasına ve Yaratılış 1-3'ten, ayrıca Matta 22 ve Yuhanna 2'den bolca alıntı yapmasına rağmen Pavlus'tan alıntı yapmaz. Efesliler, Koloseliler, Titus, hatta 1 Petrus'a – bilindiği gibi kadınlara kocalarına boyun eğmelerini buyuran Yeni Antlaşma yazılarına – hiçbir gönderme içermez. "Ev düzeni listeleri"[2] olarak bilinen bu Yeni Antlaşma bölümleri (Efesliler 5:21–6:9; Koloseliler 3:18–4:1; 1 Petrus 2:18–3:7; Titus 2:1-10) cinsiyet rolleri üzerine modern tartışmalara egemendir ve "Baptist Faith and Message" metnine 1998'de yapılan, karıların kocalarının yetkisine "içtenlikle boyun eğmeleri" gerektiği yönündeki ekleme değişikliğinin temelini oluşturmuştur. Ama tarihçi Christine Peters'ın belirttiği gibi, Mirk'ün Orta Çağ vaazı "evlilikte iyi bir yaşamın temeli olarak kadının boyun eğmesine çok az değer verir". Mirk, kadının kocasına itaat etmesi gerektiğini açıklamaz. Tersine, vaazı Havva'nın başının tam da kocasını fazla sevdiği için derde girdiğini vurgular; dolayısıyla evlilik yüzüğü kadının kocasına ait olduğunun simgesi değildir – karılara Tanrı'yı ilk sıraya koymalarını hatırlatan bir işarettir.

Araştırmamda, Orta Çağ'ın sonlarındaki İngiltere'de vaazlarda, öğrencilerimin karşı çıktığı Pavlus bölümlerinin pek nadir vaaz edildiğini buldum. Bu, modern evanjelik dünyadaki vaazlardan ciddi bir farktır – ve Orta Çağ dünyasının da antik dünya ve modern dünyamız kadar ataerkilliğe eğilimli olduğu

düşünülürse (bu konuda ayrıntılar bir sonraki bölümde) oldukça şaşırtıcıdır. Bu, Pavlus'un kadınlar hakkındaki yazıları konusunda bize öğretilenden de ciddi bir farktır – bu yazıların bütün Hristiyan tarihi boyunca kesintisiz bir kırmızı çizgi hâlinde, erkeklerin önderlik etmesi ve kadınların izlemesi yönündeki Tanrı planını sürdürmek için kullanıldığı söylenir.

Bu kesinlikle doğru değildir. Örneğin Katolikliği ele alalım. Evanjelikler şöyle düşünüyor gibidir: Katolik gelenek kadınları takdis etmediğine göre, evlilikte erkeğin baş olmasını desteklemek için o da Pavlus'a başvuruyor olmalıdır. Durum böyle değildir, ya da en azından tutarlı biçimde böyle değildir. Din bilimci Daniel Cere şöyle açıklar: "Katolik gelenekte [evlilikte] boyun eğmeyi savunan resmî bir öğreti geleneği hiçbir zaman olmamıştır." Orta Çağ tarihçisi Alcuin Blamires, Orta Çağ Katolik öğretilerinin cinsiyet, yetki ve Mesih'in bedeni konusunda peşini bırakmayan (hem pratik hem de Kutsal Kitap'a ilişkin) "eziyet verici paradokslardan" söz eder. Örneğin kocalar günah işledikleri için çoğu zaman karıları için kötü önderler oluyor – ve böylece Orta Çağ vaizleri için erkek yetkisinin "temel çizgisini" bulanıklaştırıyorlardı. On beşinci yüzyılın başlarından bir metnin savunduğu gibi, bir kadın kocasını körü körüne izlememeliydi; çünkü – Mirk'ün evlilik vaazında dendiği gibi – bağlılığı önce "en önemli kocası" olan İsa'ya borçluydu. Orta Çağ kadınları için baş olarak İsa, kocanın yetkisini geride bırakabiliyordu; kimi zaman kadınlar önderliği bile üstlenebiliyordu. On ikinci yüzyılın ünlü bir skolastiği olan Peter Abelard, İsa'yı yağla mesheden kadının Kutsal Kitap'taki öyküsünü (Matta 26:6-13; Markos 14:3-9; Luka 7:37-50) tartışır. Abelard, "Mesih'in başıyla birleşen erkek değil kadın olduğunda", kadının "onu gerçekten 'Mesih' olarak atadığını" yazar. İsa, bir kadının kendisini yağla meshetmesine izin vererek erkek üstünlüğünü ortadan kaldırır – bir kadının, o zamana kadar yalnızca erkeklerin yapabildiği şeyi yapmasına izin verir: kralı meshetmeyi. Blamires, Abelard'ın savını "bedenin dişil, başın eril olduğu alışılmış cinsiyet ilişkisinin şaşırtıcı biçimde yer değiştirmesi" olarak tanımlar. Blamires'e göre kadının İsa'yı meshetmesi Abelard için bir "ad koyma"dır. "Kutsalların Kutsalı'nı Mesih olarak mesheden bu kadındır." Çok daha fazlasını söyleyebilirim, ama asıl nokta şudur: Evanjeliklerin erkeğin baş olması konusundaki saplantısına rağmen, geçmişteki ve bugünkü Hristiyanlar bu konuda daha az emin olmuşlardır. Papa II. Ioannes Paulus'un 1988 tarihli Apostolik Mektubu'ndaki ("Mulieris dignitatem") tutumu bunun iyi bir örneğidir. Pavlus'un Efesliler 5'teki yazılarını evlilikte erkek egemenliğini ve kadının boyun eğmesini haklı çıkarmak için kullanmanın, bu bölümleri köleliği haklı çıkarmak için kullanmakla aynı şey olacağını ileri sürer.

Çünkü Pavlus'un amacı hiçbir zaman karıların boyun eğmesini vurgulamak değildi

Öyleyse evanjeliklerin Yeni Antlaşma'daki ev düzeni listelerinden türettiği bir düşünce olan karıların boyun eğmesi hakkında konuşalım. Gördüğümüz gibi, tarihsel bağlam karıların boyun eğmesinin Pavlus'un yazılarının – ev düzeni listelerinde bile – amacı olmadığına işaret eder. Ya Pavlus ev düzeni listelerini, Hristiyanlara Roma İmparatorluğu'nun cinsiyet hiyerarşisine nasıl uymaları gerektiğini buyurmak için değil, onlara Romalı çevrelerinde farklı yaşamayı öğretmek için kullandıysa? Ya ev düzeni listeleri kadınlar için Yeni Antlaşma'nın "dehşet metinleri" olarak değil, Roma ataerkilliğine karşı bir direniş olarak okunabiliyorsa?

Görünüşe göre değerlendirildiğinde ("basit ve harfiyen yorum" olarak), ev düzeni listeleri Roma'nın ataerkil yapısını kutsuyor gibidir: paterfamilias'ın (koca/baba) kadınlar, çocuklar ve köleler üzerindeki yetkisi. Koloseliler 3'teki metin bunu iyi gösterir: "Ey kadınlar, Rab'be yaraşır biçimde kocalarınıza boyun eğin. Ey kocalar, karılarınızı sevin ve onlara karşı sert olmayın. Ey çocuklar, her konuda anne

babanızın sözünü dinleyin; çünkü bu Rab'bi hoşnut eder. Ey babalar, cesaretleri kırılmasın diye çocuklarınızı kışkırtmayın.

Ey köleler, her konuda bedence efendileriniz olanların sözünü dinleyin; insanları hoşnut etmek isteyenler gibi göz önünde iş görerek değil, Rab'den korkarak, yürekten bir içtenlikle" (Koloseliler 3:18-22; Almanca Elberfelder çevirisinden çevrilmiştir).

Roma ataerkilliği hakkında fazla bir şey bilmiyorsanız: Erkek vesayeti Roma hukukuydu. Karılar yasal olarak kocalarının yetkisine boyun eğmek zorundaydı; evlenmemiş kadınlar babalarının ya da en yakın erkek akrabalarının yetkisine boyun eğmek zorundaydı; kadınlar mülk sahibi olamaz ya da bağımsız olarak iş yürütemezdi; kadınlar, adlarına bir erkek hareket etmeden hiçbir hukuki ya da mali işlem yapamazdı. Bu tarihsel açıdan bakıldığında, birinci yüzyılın Roma metinlerinde (Yeni Antlaşma'da) karıların birinci yüzyıl Roma dünyasındaki yaşam gerçekliğini yansıtan tartışmalara rastlamak şaşırtıcı değildir. Pavlus'un aldığı, kadınların kocalarına boyun eğmesi gerektiği yönündeki talimat, tam da Roma dünyasının bekleyeceği şeydir.

Modern evanjelikler olarak bunu bir türlü anlamıyoruz.

Pavlus ilk Hristiyanlara herkes gibi olmalarını söylemedi; onlara Hristiyanlar olarak farklı olmaları gerektiğini söyledi. Rachel Held Evans, Hristiyan ev düzeni listelerini Roma ataerkilliğinin bir "İsa remiksi" olarak tanımlar. Bilimsel araştırmalar remiks kavramının iyi bir tanım olduğunu düşündürür. Örneğin Yeni Antlaşma bilginleri Carolyn Osiek ve Margaret MacDonald, Efesliler mektubundaki ev düzeni listesine yerleştirilmiş etik öğretilerin Grek-Roma dünyasına o kadar "karşıt" olduğunu savunurlar ki, bu liste bir uyum işareti olmak yerine "ev düzeni listesi, sonuçta imanlıları ayırt eden şey olarak sunulur". Shi-Min Lu'nun yazdığı gibi, doğru okunduğunda ev düzeni listeleri yalnızca kadınları özgür kılmakla kalmaz, ev halkının bütün üyelerini Roma dünyasının "baskıcı unsurlarından" özgür kılar. Pavlus Hristiyanlara Roma ataerkilliğini dayatmadı; Pavlus Hristiyanlara Müjde'nin onları nasıl özgür kıldığını anlatmak için bir İsa remiksi kullandı.

Öyleyse Pavlus'taki iki benzer ev düzeni listesi bölümünün İsa remiksine bakalım:

[Koloseliler 3:18-19] ***Ey kadınlar, Rab'be yaraşır biçimde kocalarınıza boyun eğin. Ey kocalar, karılarınızı sevin ve onlara karşı sert olmayın.***

[Efesliler 5:21-22, 25, 28, 33; Almanca Elberfelder çevirisinden çevrilmiştir] ***Mesih korkusu içinde birbirinize boyun eğin. Ey kadınlar, Rab'be boyun eğer gibi kendi kocalarınıza boyun eğin.*** … ***Ey kocalar, Mesih'in topluluğu sevip kendini onun uğruna feda ettiği gibi, siz de karılarınızı sevin, … Aynı biçimde kocalar da karılarını kendi bedenleri gibi sevmekle yükümlüdür. … Bununla birlikte, siz de her biriniz karısını kendisi gibi sevsin; kadın da kocasından korksun.***

Modern Hristiyanlar olarak hemen erkek yetkisini duyarız. Ey kadınlar, kocalarınıza boyun eğin. Oysa Pavlus'un ilk dinleyicileri, birinci yüzyılın Hristiyanları, hemen bunun tersini duyarlardı. Ey kocalar, karılarınızı sevin ve onlara asla sert davranmayın. Ey kocalar, Mesih'in kiliseyi sevip kendini onun uğruna feda ettiği gibi, karılarınızı sevin. Hristiyan ev düzeni listelerinin ağırlık noktası bugün artık Roma dünyasındakiyle aynı değildir.

Örneğin İÖ dördüncü yüzyılın filozofu Aristoteles'i ele alalım. Aristoteles, "Politika" adlı eserinde Batı kültürünün en etkili ev düzeni metinlerinden biri hâline gelecek olanı yazdı. Ne dediğini dinleyin:

Ev yönetiminin üç bölümü olduğunu gördük – biri bir efendinin köleler üzerindeki egemenliği …, bir diğeri bir babanınki, üçüncüsü de bir kocanınki. Gördüğümüz gibi bir koca ve baba, karısı ve çocukları üzerinde egemenlik sürer; ikisi de özgürdür, ama egemenlik farklıdır: Çocukları üzerindeki egemenliği krallara özgü bir egemenlik, karısı üzerindeki ise anayasal bir egemenliktir. Çünkü doğanın düzeninden sapmalar olsa da erkek, doğası gereği egemenlik sürmeye kadından daha yatkındır. … [Erkek ile kadın arasındaki] eşitsizlik kalıcıdır. … Bir erkeğin cesareti buyurmada, bir kadınınki itaat etmede kendini gösterir. … Bütün sınıflar kendilerine özgü niteliklerle donatılmış olarak görülmelidir; şairin kadınlar hakkında dediği gibi: "Sessizlik kadının şanıdır, ama erkeğin şanı aynı ölçüde değildir."

Farkları duyuyor musunuz? Aristoteles özellikle erkeklere, nasıl egemenlik sürmeleri gerektiği ve neden egemenlik sürme hakkına sahip oldukları üzerine yazar. Kendisine bağımlı olanları konuşmaya dahil etmez. Ev yönetimi, efendi, baba ve koca olarak Romalı erkeğin alanıdır. Söz yalnızca erkeklere yöneltilmiştir.

Buna karşılık Hristiyan ev düzeni listeleri ev kilisesindeki bütün insanlara – erkeklere, kadınlara, çocuklara ve kölelere – seslenir. Herkes konuşmaya dahil edilir. Teolog Lucy Peppiatt bunun, Roma ataerkilliğinin Hristiyanlık tarafından içeriden aşındırılmasının "anahtarı" olduğunu yazar. Hristiyan ev düzeni listeleri, erkek aile reisinin vesayetini varsaymak yerine Roma ev halkının bütün üyelerine yöneldiği için, "erkeklere, kadınlara, kölelere ve çocuklara tanınan alışılmış konumların ve onlardan beklenenlerin altüst edilmesini kendi içlerinde barındırırlar". Hristiyan ev düzeni listeleri, ev halkındaki insanlar adına konuşan ve hareket eden bir erkeğe yetki vermek yerine, ev topluluğunun – Mesih'e imanlarıyla birbirine bağlı olan – her üyesine kendisi için duyma ve hareket etme hakkını tanır. Bu, Roma'nın ataerkil yapısından radikal bir farktır. Ev kilisesinin Hristiyan yapısı Roma İmparatorluğu'nun ataerkil dünyasına direnir.

Çünkü Pavlus'un amacı erkek yetkisini öne çıkarmak değildi

Hristiyan ev düzeni listelerinin erkek yetkisini biçimlendirme tarzı da Roma ataerkilliğine bir itiraz olarak okunabilir. Aristoteles erkek yetkisini haklı çıkarmak için yazdı. Erkekler ile kadınlar arasındaki kalıcı eşitsizliği vurguladı: Erkeğin doğası buyurmak, kadının doğası ise itaat etmektir. Hristiyan ev düzeni listeleri başka bir şey yapar. Pavlus Koloseliler 3'te ev halkıyla ilgili talimatlarına – (Aristoteles'in yaptığı gibi) muhtemelen sözü geçen erkeğe değil – önce karılara yönelik bir çağrıyla başlar. Hem Peppiatt hem de Scot McKnight, Pavlus'un erkeğin gücünü ve yetkisini öne çıkarmadığını vurgular. Pavlus bunun yerine, karıların Rab'be yaraşır biçimde (aşağı oldukları için değil) boyun eğmeleri gerektiğini ve kocaların karılarını sevmeleri ve onlara sert davranmamaları gerektiğini vurgular. McKnight şöyle yazar: "Kadına verilen talimatı bir hiyerarşi içinde kocasının yetkisine, gücüne, önderliğine ya da statüsüne dayandırmak yerine, gerekçe kökten farklıdır: Rab'bin yaşam biçimine dayanır." Hristiyan ev halkının önderliği Romalı ***paterfamilias***'ta değil, İsa'dadır.

Efesliler 5 de aynı biçimde Roma ataerkilliğine karşı bir direniş olarak okunabilir. Pek çok bilgin, Pavlus'un ev düzeni listeleri üzerine bütün tartışmasını 21. ayetin altına yerleştirdiğini savunur: "Mesih'e duyduğunuz saygıdan ötürü birbirinize boyun eğin." Bu ayet Efesliler mektubundaki ev düzeni listesinin başında okunduğunda her şeyi değiştirir. Evet, karılar boyun eğmelidir, ama kocalar da. Efesliler 5, kadınların aşağılığını vurgulamak yerine kadınların eşitliğinin altını çizer – kocaları 21. ayette nasıl boyun eğmeye çağrılıyorsa, onlar da 22. ayette aynı biçimde boyun eğmeye çağrılırlar. 21. ayetteki karşılıklı boyun eğme, Hristiyanları (kadının boyun eğmesinin vurgulandığı) Roma kalabalığının yalnızca

bir başka parçası yapmak yerine, “imanlıları iman etmeyen dünyadan ayıran bir yaşam biçiminin ayırt edici özelliğidir”.

Radikal sonuçları nedeniyle, tamamlayıcı (hiyerarşik) görüşü korumak isteyen Kutsal Kitap çevirilerinde 21. ayetin 22. ayetten ayrılması gerekir.[3] English Standard Version (ESV), 21. ayeti çevirmenlerin “Walk in Love” başlığını verdiği bölümün sonuna yerleştirir. Bu, 21. ayeti “Karılar ve kocalar” başlıklı ve 22. ayetle başlayan sonraki bölümün başından ayırır: “Ey kadınlar, Rab’be boyun eğer gibi kocalarınıza boyun eğin.” ESV böylece 22. ayetteki kadının boyun eğmesini öne çıkarmayı seçer ve onu Pavlus’un 21. ayette Roma ataerkilliğini içeriden aşındırmasından harfiyen ayırır.

ESV çevirmenlerinin Efesliler 5'te yaptığı, bana arkeolog Ian Morris’in klasik Yunanistan’daki Atinalı erkekler hakkındaki bir eleştirisini hatırlatıyor. Morris, arkeologların antik Atina’da kadınlara ilişkin pek az maddi kanıt bulmasının tesadüf olmadığını yazar. “Kadınlar ve köleler görünmez kalır”, ama bunun nedeni “yöntemsel sorunlar” ya da bilim insanlarının kanıtları yanlış sınıflandırması değildir. Yunan kent devletinin “olağanüstü derecede her yere nüfuz eden erkek yurttaş kültürü” kadınları yalnızca boyunduruk altına almakla kalmadı, kadınların yaşadığı alanları da o kadar iyi denetledi ki onlardan geriye pek az iz kaldı. Kadınlar görünmez kalır, çünkü “Atina’nın erkek yurttaşları bunu böyle istiyordu”. ESV’nin Efesliler 5 çevirisinde kadınların boyun eğdirilmesi öne çıkarılır, kocalara boyun eğme çağrısı ise önemsizleştirilir – Pavlus bunu böyle kastettiği için değil, ESV’nin tamamlayıcı çevirmenleri bunu böyle istediği için.

Efesliler 5:21, bu bölümde Roma ataerkilliğinin radikal biçimde tersine çevrilmesinin tek örneği değildir. Pavlus ayrıca erkeklerin karılarını kendi bedenlerini sever gibi sevmelerini ister. Grek-Roma dünyasında kadın bedeninin kusurlu ve biçimsiz bir erkek bedeni olarak görüldüğünü biliyor muydunuz? Aristoteles “Canlıların Üremesi Üzerine” adlı eserinde “dişi varlığın adeta biçimi bozulmuş bir erkek olduğunu” ve “dişi doğa daha zayıf ve daha soğuk olduğu için … dişi durumu adeta bir biçimsizlik olarak görmemiz gerektiğini” yazar. Kadınlar harfiyen birer ucubeydi. Elbette Aristoteles, dişi biçimsizliğinin “düzenli” ve yararlı bir görüngü olduğunu kabul ediyordu. MS ikinci yüzyılda Galenos da kadınları, cinsel organlarını dışarıya itecek sıcaklıktan yoksun kusurlu erkekler olarak açıkladı. Ama Aristoteles gibi o da biçimsiz erkeklerin var olmasının iyi olduğunu kabul etti; çünkü aksi takdirde üreme olanaksız olurdu.

Buna karşılık Pavlus kadın bedenine yönelik bu küçümsemenin hiçbirini göstermez. Erkek bedenlerinin kadın bedenlerinden daha değerli ya da daha saygın olmadığını ilan eder. Kadınlar da erkekler gibi “kutsal ve kusursuz” olabilir; erkekler de kadın bedenini tıpkı kendi erkek bedenlerini sevdikleri gibi sevmelidir (Efesliler 5:27-29). Öğrencilerime, Pavlus üzerine bir çalışmanın John Piper’ın Hristiyanlığın “erkeksi bir karaktere” sahip olduğu iddiasını ne kadar kolay çürüttüğünü anlatıyorum. Pavlus’un erkek yetkisiyle övüneceği düşünülebilir, ama övünmez. Beverly Roberts Gaventa’nın ortaya koyduğu gibi, Pavlus mektuplarında yedi kez, kurulmasına katkıda bulunduğu kiliselerle ilişkisini anlatmak için annelik imgeleri kullanır. “İstatistiksel olarak bu, Pavlus’un annelik imgelerini babalık imgelerinden daha sık kullandığı anlamına gelir; bu, özellikle Pavlus’un mektupları üzerine yapılan tartışmaların çoğunda annelik imgelerinin neredeyse hiç geçmediği düşünülürse etkileyicidir.” Pavlus kendini – erkek bir elçiyi – gebe bir anne, doğuran bir anne, hatta emziren bir anne olarak betimler.

Pavlus yalnızca kadın bedenini değerli saymakla kalmaz, “bir ataerkil önderin yetkisini, kendisine utanç getirecek bir rol uğruna, kadınla özdeşleşmiş bir erkeğin utancı uğruna bırakmaya” da hazırdır. Pavlus’un mesajı ne güzel, ne radikal! Onun sözlerinin birinci yüzyıl kiliselerindeki kadınlar için ne kadar hoş karşılanmış olması gerektiğini hayal bile edemiyorum. Roma dünyasında kadın bedenini zayıf kılan şey, Pavlus’un yazılarında onu güçlü kılıyordu. Pavlus, bir kadının edebî kılığına bürünerek, Galatyalılar

3:28'deki Mesih'te "artık erkek ve dişi" olmadığı yolundaki kendi sözlerinin radikal iddiasını bedeninde somutlaştırdı.

Orta Çağ Hristiyanları Pavlus'un annelik imgelerini, modern Hristiyanların yapmadığı biçimde benimsediler. Gaventa, pek az modern bilginin Pavlus'un şaşırtıcı annelik imgelerine dikkat ettiğini belirtir. Buna karşılık tarihçi Caroline Walker Bynum, on ikinci yüzyılda erkek din adamlarının kullandığı annelik imgelerinin sıklığından o kadar etkilendi ki çığır açan Jesus as Mother: Studies in the Spirituality of the High Middle Ages adlı çalışmayı yazdı. "Sormak istediğim soru şudur", diye yazar, "normalde erkek olarak betimlenen Tanrı'yı ve Mesih'i anlatmak için açık ve ayrıntılı annelik imgelerinin kullanılması, on ikinci yüzyılda Sistersiyen keşişler arasında neden bu kadar sevilmektedir?" Kadınlara karşı tutumunda daha çok ataerkil olan Benedikten keşiş Canterbury'li Anselmus'u, Pavlus'un annelik imgelerini benimseyen ilk Orta Çağ din adamlarından biri olarak belirler. Anselmus, Pavlus'un 1 Selanikliler 2:7 ve Galatyalılar 4:19'daki yazılarına açıkça dayanarak şöyle yazar: "Sen [Pavlus] Hristiyanlar arasında, çocuklarıyla yalnızca ilgilenmekle kalmayıp harika sevgisinin özeniyle onları ikinci kez dünyaya getiren bir sütanne gibisin." Modern evanjeliklerin Pavlus'un annelik imgelerini radikal biçimde kullanmasını gözden kaçırmaları, bu imgelerin var olmadığı anlamına gelmez. Yalnızca Pavlus'u bir kez daha yanlış anladığımız anlamına gelir.

Çünkü Pavlus'un kaygısı Roma'nın cinsiyet hiyerarşisi değildi

Ev düzeni listelerinin Roma ataerkilliğine karşı bir tür direniş olarak okunması gerektiğine beni ikna eden bir başka kanıt, ilk Hristiyanların Roma dünyası tarafından nasıl algılandığıdır: "cinsiyet sapkınları" olarak. Osiek ve MacDonald bize, Genç Plinius'un diyakon olarak adlandırdığı iki Hristiyan kadına yapılan işkenceyi ele aldıktan sonra Hristiyanlığı "bozuk ve aşırı bir batıl inanç" olarak nitelendirdiğini hatırlatırlar. Şöyle yazarlar: "Plinius, dikkati gruptaki bir tür kadın önderliğine çekerek – erkek önderlere ilişkin göndermeleri dışarıda bırakarak – erkeklik ideallerinin tehlikede olduğunu ima ediyordu. Denetim kadınların elindeydi." Ve bu, Roma bakış açısından utanç vericiydi. İlk Hristiyanlar yalnızca kadınları önderlik rollerine getirmekle kalmadılar; aynı zamanda – erkekler, kadınlar, çocuklar ve köleler – eşit haklarla, geleneksel olarak kadınlara ait bir alan olan evin mahremiyetinde bir araya geliyorlardı. Hristiyanlık normdan sapan ve ahlaksız bir şeydi; çünkü Roma erkekliğinin ideallerini baltalayan bir şey olarak görülüyordu. Hristiyanlık Plinius'a iğrenç geliyordu; çünkü Roma ev düzeni listelerine uymuyordu – onları izlediği için değil.

Pek çok modern Hristiyan için ev düzeni listeleri bizi dünyadan ayıran şeydir. Pek çok kişinin inandığı gibi feminizm çevremizde kaotik biçimde kasıp kavururken, evanjelik kilise akarsu kıyısına dikilmiş bakımlı bir ağaç gibi durur – dallarının hiyerarşisiyle sağlam ve sakin. Gerçekten de John Piper ve Wayne Grudem'in Recovering Biblical Manhood and Womanhood'da dile getirdiği budur. Girişte şöyle yazarlar: "Hristiyanların, Tanrı'nın yarattığı biçimiyle erkekliğe ve kadınlığa ilişkin yüce bir vizyonu yeniden kazanmalarına yardım etmek istiyoruz. … Bu yeni vizyonun – Kutsal Kitap'a dayalı 'tamamlayıcılık' vizyonunun – hem önceki hataları düzelteceğini hem de Tanrı'nın verdiği cinsiyet farklarının feminist biçimde bulanıklaştırılmasından doğan karşıt hatalardan kaçınacağını umuyoruz." Yalnız, Pavlus'un birinci yüzyıl dünyası Roma'nın cinsiyet hiyerarşisini bir "yeni vizyon" olarak görmezdi. Pavlus'un ev düzeni listelerine yansıyan Roma'nın ataerkil yapısı "yeni vizyon" değildi. ***Paterfamilias'ın gücünü tanımak, Roma dünyasının zaten yaptığı şeydi. Ataerkillik Hristiyanları farklı kılan bir şey değildi; onları herkese benzeten bir şeydi.***

Yeni Antlaşma'daki ev düzeni listeleri, ilk kilisenin Hristiyan olmayan ve giderek düşmanlaşan bir dünyada nasıl yaşamaya çalıştığına ilişkin bir öykü anlatır. Uyum sağlamak zorundaydılar, ama Mesih'in Müjdesi'ni de yüceltmek zorundaydılar. Roma ataerkilliğinin çerçevesini olabildiğince korumak zorundaydılar, ama Tanrı'nın suretinde yaratılmış her insanın değerini ve onurunu da yüceltmek zorundaydılar. Pavlus onlara Roma ataerkilliğinin bir remiksi için yapı planlarını verdi. Hristiyan ev düzeni listeleri, başlıca yetki olarak erkeklere seslenmek yerine herkesi konuşmaya dahil eder. Erkek yetkisini kadının aşağılığıyla haklı çıkarmak yerine, Hristiyan ev düzeni listeleri kadınların erkeklerle eşdeğer olduğunu doğrular. Karının boyun eğmesine odaklanmak yerine (bunu herkes yapıyordu), Hristiyan ev düzeni listeleri kocadan Roma yasasının izin verdiğinin tam tersini yapmasını ister: karısının yaşamı üzerinde güç kullanmak yerine kendi yaşamını karısı için feda etmesini. Peppiatt'ın yazdığı gibi, "Hristiyan devrimi" budur. Hristiyanları çevremizdeki dünyadan ayıran budur.

Pavlus'u tam tersine anlamış olabilir miyiz? ***Ya onun odak noktası hiçbir zaman erkeğin baş olması ve kadının boyun eğmesi değildiyse? Ya onun vizyonu hayal ettiğimizden daha büyüktüyse? Ya Pavlus antik bir cinsiyet hiyerarşisini kopyalamak yerine, Hristiyan Müjdesi'nin Roma ev halkını bile nasıl özgür kıldığını bize göstermek istediyse?***

Birkaç yıl önce eşim, lise çağındaki gençlerimizin pek çoğuyla birlikte kent dışında bir kamptaydı. O hafta sonu kampa gitmeyen bütün gençlerin katıldığı gençlik Pazar okulunu normalde yöneten adam hastalandığını bildirdi. Mevcut tek seçenek bendim. Bu benim için sorun değildi. Öğretmeyi severim ve o dönemde yeteneğimin doruğundaydım. Her hafta yalnızca Baylor Üniversitesi'nde altı lisans dersi vermekle kalmıyor, çarşamba akşamları lise çağındaki kızlara, ayrıca akıl hocası olarak buluştuğum lisansüstü öğrencilere, lisans öğrencilerine ve gençlere de ders veriyordum. Öğretmek, hazırlıksız bile olsa, benim için ikinci doğam olmuştu.

Ama kilisemizin önderleri kadınların erkeklere öğretemeyeceğini açıkça belirtmişlerdi, nokta. Onlara göre erkeklik on üç yaşında başlıyordu. Bu yüzden pastörü aramam gerekti. Durumu açıklamam ve ergenlik çağındaki kızlarla ve erkeklerle dolu bir sınıfta bir erkek öğretmenin yerine geçebilmek için özel izin istememem gerekti. Uzun bir sessizlikten sonra, yalnızca bir önceki haftanın vaazına ilişkin soruları gözden geçirdiğim ve öğretmen olarak değil, moderatör olarak görev yaptığım sürece bunun sorun olmadığı söylendi. Yalnızca teşekkür edip telefonu kapatmak için kendimi bütün gücümle zorlamam gerekti.

Bunun bir kısmının gururum olduğundan eminim. İşte buradaydım: büyük bir araştırma üniversitesinden doktora unvanı almış bir profesör (ikinci uzmanlık alanım din bilimleri) ve bana lise Pazar okulunda ders veremeyeceğim söyleniyordu. Evet, bu gururumu incitti. Ama kızgın olmamın tek nedeni bu değildi. Pastörün yanıldığına inandığım için de kızgındım. ***Öğretmeme izin verilmedi, çünkü o, Pavlus'un kadınlara susmalarını ve erkekler üzerinde yetki kullanmamalarını söylediğine inanıyordu. Ya Pavlus bunu hiç söylemediyse? Ya tıpkı ev düzeni listelerinde olduğu gibi, onun Romalı bağlamını unuttuğumuz için Pavlus'u düpedüz yanlış anladıysak? Ya Pavlus'un çevresindeki putperest dünyaya yönelik çürütmelerini Pavlus'un kendi sözleriyle karıştırdıysak?***

Çünkü Pavlus kadınlara susmalarını söylemedi

Bir tarihçi olduğum için, Pavlus'un mektuplarında sözlerinin ifade ettiğinden daha fazlasının bulunduğunu biliyorum. Pavlus yakından tanıdığı kiliselere yazıyordu. Onları tanıyordu. Gaventa, 1 Korintliler mektubuyla ilgili olarak bize "Bu sorular yoktan ortaya çıkmaz" diye hatırlatır. Pavlus

mücadeleleri, insanları, sorun çıkaranları biliyordu. Pavlus'un mesajının temellerini anlamak için tarihin derinliklerine dalmamız gerekmez. Korint kilisesinde (bir örnek olarak) farklı ruhsal armağanların değeri konusunda bir rekabet doğduğunu görebiliriz. Belki ilk elden ayrıntıları – kimin kibirlendiğini ve kimin peygamberliği dillerle konuşmaya yeğlediğini – bilmiyoruz, ama Pavlus'un onları nasıl düzelttiğini biliyoruz: Armağanlarının hepsi aynı Ruh'tan gelir, armağanlarının hepsi aynı beden içinde işler ve armağanlarının hiçbiri bağımsız olarak etkili olmaz. Pavlus'un mesajını açıkça duyarız: Mesih'in bedeninde hepimiz eşit derecede önemliyiz. İki bin yılı aşkın zaman aralığı onun anlamını karartmaz.

Ama yine de Pavlus'un mektuplarının tarihsel bağlamını göz ardı edersek, onun anlamını çarpıtabilir ve köstebek tepelerini dağlara dönüştürebiliriz. Bunun mükemmel bir örneğini 1 Korintliler 14:33-36 sunar: "Kutsalların bütün kiliselerinde olduğu gibi, kadınlar toplantılarda sussunlar; çünkü onlara konuşma izni verilmemiştir; Kutsal Yasa'nın da dediği gibi, boyun eğsinler. Bir şey öğrenmek isterlerse, evde kendi kocalarına sorsunlar; çünkü kadının toplantıda konuşması ayıptır. Yoksa Tanrı'nın sözü sizden mi çıktı? Ya da yalnız size mi ulaştı?"

Pavlus, kadınların sessiz olmaları, boyun eğmeleri ve kocalarının ruhsal yetkisine dayanmaları gerektiğini açıklar. Doğru mu? Bu bölüm modern evanjelikler için büyük bir dağ hâline gelmiş, kanımca Pavlus'un hiçbir zaman amaçlamadığı kadar güçlü vurgulanmıştır. Tamamlayıcı öğretilerin temel metinlerinden biri olmuştur. Roma tarihini daha iyi anlamanın bu bölümü yorumlama biçimimizi nasıl değiştirebileceğine bakalım.

İÖ 215 yılında yenilmiş ve parasız kalmış Roma yeni bir yasa çıkardı. Arka planda Roma'nın gelmiş geçmiş en büyük askerî yenilgisi vardı. Bir yıl önce, 2 Ağustos'ta, Kartacalı general Hannibal İkinci Pön Savaşı'nda Roma ordusunu Cannae'de yok etmişti. Kaynaklar o gün elli bin ile yetmiş bin arasında Romalı askerin öldüğünü bildirir. Bu, İkinci Dünya Savaşı'nın en kanlı muharebelerinden bazılarındakinden daha fazladır. Birinci yüzyılın Romalı tarihçisi Livius şöyle haykırmıştı: "Böyle bir felaket yükü altında çökmeyecek başka hiçbir ulus kuşkusuz yoktur." Ama Roma öteki uluslar gibi değildi (Livius'un varmak istediği de tam buydu). Roma çökmedi. Romalılar kemerlerini sıktılar, yeni bir ordu kurdular ve yollarına devam ettiler. Roma kararlılığın simgesiydi.

Öğrencilerim salt askerî tarihi sevmediğimi bilirler. Bu yüzden böyle bir öykü anlatmaya başladığımda, kısa süre sonra kadınların devreye gireceğini bilirler. Ve gerçekten de girerler. Roma'nın tasarruf önlemleri, sayıları giderek artan bağımsız, varlıklı kadınlardan oluşan bir gruba – erkek vasilerin birdenbire azalmasından yararlanan karılara ve kızlara – karşı sert bir müdahaleye yol açtı. Roma bunu muhtemelen iki nedenle yaptı (tarihçiler bu konuda hâlâ tartışıyor). Nedenlerden biri kesinlikle savaş çabasıydı. Roma'nın herkesten paraya ihtiyacı vardı. Bu yüzden Lex Oppia'yı (Oppius Yasası'nı) çıkardılar. Kadınların artık lüks giyinmesine, özel durumlar dışında (Roma'da) at arabasıyla dolaşmasına ya da yarım onstan fazla altına sahip olmasına izin verilmiyordu. Bazıları savaş dönemindeki miraslarını bile devlete devretmek zorunda kaldı. Bu kadınlar Roma için daha çok, kendileri için daha az para harcamaya yönlendirildi.

Roma'nın Lex Oppia'yı çıkarmasının muhtemel ikinci nedeni, kadınların zenginliklerini kamuoyu önünde sergilemelerini sınırlamaktı. Roma, Cannae Muharebesi'nden sonra yas içindeydi. Parti yapmanın ve şık giysiler giymenin zamanı değildi. Kapakları sıkıca kapatıp ölümüne savaşmanın zamanıydı (ki genel olarak bunu yaptılar). Her şeyden önce, kadınların erkeklerden daha çok paraya sahip olacağı bir zaman değildi. Daha önce gördüğümüz gibi Roma ataerkil bir toplumdu ve Romalı matronlar – kocalarının vesayeti altındaki evli kadınlar – Roma toplumunun başarısını simgeliyordu. Erkek denetiminden bağımsız, varlıklı kadınlar ise bunu simgelemiyordu.

Bu arada, Roma kazandı.

Ama kriz geçtiğinde, kadınların zenginliğini sınırlayan yasa yürürlükte kalırken erkeklerin zenginliğini sınırlayan yasalar kaldırıldı. İÖ 195 civarında Roma'daki kadınlar bıkmıştı. Protesto ettiler, sokakları ve hatta Forum'a giden yolları kapattılar ve yasanın kaldırılmasını talep ettiler.

Konsüllerden biri, Yaşlı Cato, yasanın kaldırılmasına karşıydı. Ne dediğini dinleyin ve Livius'un onun konuşmasını muhtemelen Caesar Augustus'un hükümdarlığı sırasında (İÖ 27'den MS 14'e kadar) kayda geçirdiğini göz önünde bulundurun:

Evde özgürlüğümüz kadınların çılgınlığı karşısında yenik düşüyor, burada Forum'da ayaklar altına alınıyor; tek tek bireyleri dizginlemediğimiz için şimdi hepsinden birden korkuyoruz. … Gerçekten de kısa süre önce bir kadın kalabalığının ortasından geçerken kızardım. … Şöyle demeliydim: "Bu nasıl bir davranış? Ortalıkta dolaşmak, sokakları kapatmak ve başka kadınların kocalarıyla konuşmak! Aynı şeyi evde kendi kocalarınıza soramaz mıydınız? Kamuoyu önünde başkalarının kocalarına, evde kendi kocalarınıza olduğundan daha mı çekici davranıyorsunuz? Kaldı ki burada hangi yasaların çıkarıldığı ya da kaldırıldığıyla ilgilenmeniz evde bile size yakışmaz." Atalarımız kadınların – özel de olsa – hiçbir işi bir vasi olmadan yürütmesini istemezdi; onların anne babanın, kardeşlerin ya da kocaların yetkisi altında olmasını isterlerdi; biz ise (tanrılar yardımcımız olsun!) şimdi onların yönetime göz dikmelerine, Forum'a ve meclislerimize karışmalarına bile izin veriyoruz. Tribunları kaldırma yönünde oy vermeye ikna etmeyeceklerse, şimdi sokaklarda ve kavşaklarda ne yapıyorlar? … Şimdi galip gelirlerse, neye kalkışmazlar ki? Size eşit olmaya başladıkları anda sizden üstün olacaklardır.

Livius, Cato'nun bu konuşmasını Roma tarihinde kayda geçirdi. Birinci yüzyılın sonlarına doğru yazan Genç Plinius, Livius'u ünlü bir kişi olarak tanıtır. Livius sevilen bir yazardı ve tarihi çok iyi biliniyor olmalıydı. Bu yüzden bir tarihçi olarak Livius'un yankılarının Yeni Antlaşma'da ortaya çıkması beni şaşırtmaz. 1 Korintliler 14:34-35'i bir kez daha dinleyin: "Kadınlar kiliselerde sessiz olsunlar. Çünkü onlara konuşma izni verilmemiştir; Kutsal Yasa'nın da dediği gibi, boyun eğsinler. Bir şey bilmek isterlerse, evde kocalarına sorsunlar. Çünkü kadının kilisede konuşması ayıptır." Hayır, bu tam olarak sözü sözüne aynı değil. Ama çok yakın. Açık bir yankı. Başka bir deyişle: Pavlus burada Romalı çevresinden yararlanıyor.

Cato'nun konuşması, kadınlara bu bakışı dile getiren tek Roma metni değildir. Yeni Antlaşma bilgini Charles Talbert bize, Juvenalis'in (MS ikinci yüzyılın başları) 6. Hiciv'inde evde kalmak yerine kamuoyu önünde dolaşan ve erkeklerin yönetim işlerine karışan kadınları da kınadığını hatırlatır. Roma dünyası kadınları erkeğe bağımlı olarak görüyordu. Roma dünyası, kadınların kamuoyu önünde dolaşması yerine erkeklerin karılarına bilgileri evde aktarması gerektiğini ilan ediyordu. Roma dünyası kadınlara kamusal forumlarda susmalarını buyuruyordu.

Pavlus eğitimli bir Roma yurttaşıydı. O dönemde yaygın olan, yanlış bir anlayışı önce alıntılayıp sonra çürüterek düzeltme şeklindeki retorik uygulamayı muhtemelen biliyordu. Pavlus bunu 1 Korintliler 6 ve 7'de, "her şey bana serbesttir", "yiyecekler mide için, mide de yiyecekler içindir" ve "erkeğin kadına dokunmaması iyidir" alıntılarıyla yapar. Bu durumlarda Pavlus, "her şey bana serbesttir" gibi putperest dünyanın hatalı görüşlerini alıntılar. Ardından onları büyük ölçüde değiştirir. Pavlus, kadınların kamuoyu önünde susmaları ve evde kocalarından bilgi almaları gerektiği yolundaki Livius'unki de dahil olmak üzere, kadınlar hakkındaki çağdaş görüşleri biliyor olmalıydı. Peppiatt'ın savunduğu gibi, Pavlus'un 1 Korintliler 11 ve 14'te, 1 Korintliler 6 ve 7'de yaptığının aynısını yapması mümkün değil midir? Kötü uygulamaları, onları alıntılayıp sonra düzelterek çürütmek? Peppiatt şöyle yazar: "Korintlilere yazılan

mektuptaki kadınlara yönelik yasaklar, Korintlilerin kadınlara, Pavlus'un öğretilerine aykırı olarak, kendi kültürel beklentileri ve değerleri doğrultusunda nasıl davrandıklarının örnekleridir."

Ya Pavlus, Korint'teki Hristiyanların kadınlara kendi kültürel kısıtlamalarını dayatmalarından o kadar kaygılandıysa ki bu konuyu onlara açtıysa? Korintli erkeklerin Roma dünyasından kendi Hristiyan dünyalarına taşımak istedikleri kötü uygulamayı alıntıladı ve sonra ona karşı çıktı. Revised Standard Version (RSV), Pavlus'un tam olarak bunu yaptığı varsayımını destekler. Pavlus önce kültürel kısıtlamaları ortaya koyar: "Kutsalların bütün kiliselerinde olduğu gibi, kadınlar da kiliselerde sussunlar. Çünkü onlara konuşma izni verilmemiştir; Kutsal Yasa'nın da dediği gibi, boyun eğsinler. Bir şey bilmek isterlerse, evde kocalarına sorsunlar. Çünkü kadının kilisede konuşması ayıptır" (1 Korintliler 14:33-35). Ve ardından Pavlus araya girer: "Ne! Tanrı'nın sözü sizden mi çıktı, yoksa ona ulaşan yalnız siz misiniz? Eğer biri kendini peygamber ya da Ruh'la dolu sanıyorsa, size yazdıklarımın Rab'bin buyruğu olduğunu kabul etsin. Bunu kabul etmeyen kabul görmez. Bu nedenle kardeşlerim, peygamberlik etmeyi gayretle isteyin ve dillerle konuşmayı engellemeyin; ama her şey uygun ve düzenli biçimde yapılsın" (ayet 36-40).

Bunu derste sık sık bir alıştırma olarak yaparım. Bir öğrenciye kendi çevirisinden, genellikle ESV ya da NIV'den okutur ve ardından sözcükleri uygun biçimde vurgulayarak RSV'den okurum. Sonra "Ne! Tanrı'nın sözü sizden mi çıktı?" diye haykırdığımda, çoğu zaman bütün sınıfın soluğunun kesildiğini duyarım. Bir keresinde bir öğrenci yüksek sesle haykırdı: "Dr. Barr! Bu her şeyi değiştiriyor!" Evet, dedim ona, öyle.

1 Korintliler 14:34-35, Korint'teki bir uygulamayı yansıtan bir alıntı olarak okunursa (D. W. Odell-Scott 1983'te, Charles Talbert 1987'de [Almanca çevirmenin notu: ayrıca Thomas Schirrmacher 1991'de, Katharine Bushnell daha 100 yıl önce] ve Peppiatt daha yakın zamanda yeniden bunu savunmuşlardır), Pavlus'un amacı açık görünür: Korintlilerin yaptığını ("kadınlar susar") ayırt etmek ve Hristiyanların Korint uygulamasını izlememesi gerektiğini açıkça belirtmek ("Ne!"). Pavlus'un yaptığının bu olduğunu garanti edemesem de, bu (tarihsel olarak) çok anlamlıdır. 1 Korintliler mektubu zaten Pavlus'a ait olmayan birkaç alıntı içerir ve 34-35. ayetlerin ifadesi Roma kaynaklarına dikkat çekici ölçüde yakındır. Marg Mowczko şunu belirtir: "14:34-35'in Pavlus'a ait olmayan bir alıntı olduğu görüşü, 34-35. ayetlerin metne getirdiği ani üslup değişikliğine ve ardından 36. ayetteki ani konu, üslup ve cinsiyet değişikliğine akla yatkın bir açıklama getiren az sayıdaki görüşten biridir." Pavlus gerçekten Roma dünya görüşünü, ona Hristiyan dünya görüşünü karşı koymak için alıntılıyorsa, o zaman söylediğinin anlamı evanjelik kadınlara öğretilenin tam tersidir.

Pavlus'un, Roma dünyasının yaptığı gibi kadınlara susmalarını söylemek yerine, aslında erkeklere İsa'nın dünyasında kadınların konuşmasına izin verildiğini söylemek istemiş olması mümkün olabilir mi? Pavlus'un varmak istediği noktayı (bir kez daha) gözden kaçırmış olabilir miyiz? Onun azarını yüreğimize alıp kadınların konuşmasına izin vermek yerine, Pavlus'un kınadığı ataerkil uygulamaları tam da sürdürüyor olabilir miyiz?

Bir tarihçi olarak, Pavlus'un sözlerinin içinde yaşadığı Grek-Roma dünyasına ne kadar benzediğini göz ardı etmek bana zor geliyor. Ama yanılıyor olsam ve Pavlus Roma kaynaklarını çürütmek amacıyla bilerek alıntılamak yerine yalnızca onlardan yararlanıyor olsa bile, Pavlus'un Korintli kadınlara verdiği talimatların onların tarihsel bağlamıyla sınırlı olduğunu yine de savunurdum. Neden? Çünkü çelişkisizlik (yani bütün bölümün, bütün mektubun ve bütün Yeni Antlaşma'nın ifadelerinin uyumu) iyi bir yorumun erdemidir. Pavlus kadınların susması gerektiğine dair genel bir buyruk çıkarmaz; bütün mektuplarında kadınların konuşmasına izin verir (1 Korintliler 11:1-6 bunun iyi bir örneğidir). Pavlus kadınların

önderliğini kısıtlamaz; bize kendisi, kadınların ilk kilisede önderlik ettiğini ve onların hizmetlerini desteklediğini söyler (Romalılar 16'yı bir sonraki bölümde ele alacağım). Katı bir cinsiyet hiyerarşisini sabitlemek düpedüz Pavlus'un kaygısı değildir. Beverly Roberts Gaventa'nın 1 Korintliler'deki daha önceki bir yere (12:1-7) bakarak bize hatırlattığı gibi, Pavlus'un "hizmete çağrısı cinsiyete göre kısıtlanmamıştır; bu yüzden tamamlayıcılık üzerine yapılan savlar burada hiçbir dayanak bulamaz". ***Evanjelikler, Pavlus'un kadınlara susmalarını buyurduğunda ısrar ederek bir kez daha ataerkil kültüre teslim olmuşlardır. Aristoteles'i denize atmak yerine (Rachel Held Evans bir zamanlar bizi buna özendirmişti), Pavlus'un bize vermeye bu kadar çabaladığı Mesih'teki özgürlüğü denize attık.***

Çünkü Pavlus'taki Kutsal Kitap kadınları bizim Kutsal Kitap'a dayalı kadın imgemize uymaz

Sonunda fikrimi değiştiren, Pavlus'un Romalılar 16'daki kadınları oldu.

Kafamda her şeyin yerine oturduğu o pazar gününü hâlâ hatırlıyorum. Vaazdan sonra altüst olmuştum. O kadar altüst olmuştum ki bulaşıkları yıkadım. Öğle yemeğinin tabaklarını ovarken akan su ruhumu yatıştırıyordu. Eşim bir şeylerin yolunda olmadığını biliyordu (bulaşık yıkamak açık bir işaretti). Mutfağa geldi. Tek söz söylemedi. Sonunda ben konuştum. "Erkeğin baş olduğuna inanmıyorum." Tezgâha yaslandı. Ona bakamıyordum. Biraz daha zaman geçti ve sonra sordu: "Erkeklerin evin ruhsal önderleri olmaya çağrıldığına inanmıyor musun?" Başımı salladım. "Hayır." Bir dakika daha orada durdu, sonra yalnızca "Peki" dedi ve gitti. Bu konuda benimle aynı görüşte olmadığını biliyordum – tamamlayıcı bir kilisede büyümüş ve tamamlayıcı bir seminere gitmişti. Yine de dinlemeye ve farklı bir teolojik bakış açısını göz önünde bulundurmaya hazırdı. O gün bana gösterdiği güven için sonsuza dek minnettarım.

Bardağı taşıran aslında vaaz değildi; gerçi erkek önderliği hakkında olduğunu hatırlıyorum. Bardağı taşıran, kadın tarihi dersimde kısa süre önce verdiğim bir dersti. Antik dünyadan Orta Çağ'a doğru kronolojik olarak ilerlerken ilk kilisedeki kadınlar hakkında konuşuyorduk. Ani bir istekle öğrencilerden birinden Kutsal Kitap'ını açıp Romalılar 16'yı yüksek sesle okumasını istedim (bir Hristiyan üniversitesinde en az bir öğrencinin elinde bir Kutsal Kitap bulunacağına her zaman güvenebilirim). Sınıftan dinlemelerini ve duydukları her kadın adını yazmalarını istedim.

Bu, öğrenciler için de benim için de etkileyici bir eğitim anıydı. Bu ayetlerin kadınlarla dolu olduğunu biliyordum, ama adlarının birbiri ardına yüksek sesle okunduğunu hiç dinlememiştim.

Pavlus'un mektubunu ulaştıran ve onu ev kilisesinde yüksek sesle okuyan kadın diyakoz Fibi.

Pavlus'un iş arkadaşı olarak, adı kocasınınkinden önce anılan (Roma dünyasında oldukça dikkat çekici bir şey) Priska (Priskila).

Asya'da Müjde için çalışkan bir emekçi olan Meryem.

Elçiler arasında seçkin olan Yunya.

Pavlus'un Rab'deki mücadele arkadaşları Trifena ve Trifosa.

Rab için de çok emek veren sevgili Persis.

Rufus'un annesi, Yulya ve Nereus'un kız kardeşi.

Pavlus on kadını onurlandırır.

Yedi kadın hizmetleriyle öne çıkarılır: Fibi, Priskila, Meryem, Yunya, Trifena, Trifosa ve Persis. Bir kadın, Fibi, diyakoz olarak adlandırılır. Kevin Madigan ve Carolyn Osiek, Fibi'nin "birinci yüzyıldan adını bildiğimiz tek kilise diyakozu" olduğunu yazarlar. Bir başka kadın, Yunya, yalnızca bir elçi olarak değil, elçiler arasında seçkin olan biri olarak tanıtılır.

Öğrencilerime, Romalılar 16'da görevleriyle tanıtılan kadınların erkeklerden daha fazla olduğunu biliyor muydunuz, diye sordum. Oturup bu kadınların adlarına baktık. "Neden?" diye birden söze karıştı bir öğrenci; derse o kadar dalmıştı ki elini bile kaldırmadı. "Bu neden daha önce dikkatimi çekmedi?" Muhtemelen kullandığınız İngilizce Kutsal Kitap çevirisi kadınların etkinliğini bulanıklaştırdığı için, dedim ona ve başka bir açıklamaya başladım.

O gün ders verirken kendimi dinledim. İngilizce Kutsal Kitap çevirilerinin ilk kilisede kadınların önderlik rolünü nasıl örttüğüne dair kanıtlar sunarken kendimi dinledim. Sınıfla birlikte Romalılar 16'nın farklı çevirilerini gözden geçirirken kendimi dinledim.

Örneğin Moody Press tarafından 1986'da yayımlanan Ryrie Study Bible'ı ele alın (Almanca çevirisi de bulunur). Büyükbabamın bu Kutsal Kitap'ı vardı ve onun nüshası rafımda duruyor. Bu Kutsal Kitap, Fibi'yi diyakoz olarak tanımak yerine onun işlevini "hizmetçi" diye çevirir. Çalışma notunu dinleyin: "Burada 'hizmetçi' diye çevrilen sözcük sıklıkla 'diyakoz' diye çevrilir; bu da bazılarını Fibi'nin bir diyakones olduğunu varsaymaya yöneltir. Ancak daha olası olan, sözcüğün burada resmî olmayan bir yardımcı anlamında kullanılmasıdır." "Bu dikkatinizi çekti mi?" diye sordum öğrencilerime. Fibi'nin rolünün neden "diyakoz" değil de "hizmetçi" diye çevrilmesi gerektiğine dair hiçbir kanıt verilmez. Sözcüğün neden daha çok "resmî olmayan yardımcı anlamında" kullanıldığına dair hiçbir kanıt verilmez. Çeviri seçiminin nedenini tahmin edebiliriz: Bunun nedeni Fibi'nin bir kadın olmasıdır; bu yüzden onun diyakoz olamayacağı varsayılır. Eğer "Kenhrea'daki kilisenin bir diyakozu" ifadesi bir erkek adından sonra gelseydi, "diyakoz" sözcüğünün anlamının hiçbir zaman sorgulanacağından ciddi biçimde kuşku duyarım.

Ders verirken kendi kilisemi düşündüm. Kadınların şarkı söylemek ya da bir çalgı çalmak dışında sahnede nasıl pek az göründüklerini. Çocuklar için yapılan ibadeti kadınların, yetişkinlerle yapılan çalışmayı ise erkeklerin nasıl yönettiğini düşündüm. Yetişkinler için bir Pazar okulu sınıfında ders vermem istendiği ve pastörün malzememi gözden geçirmeye geldiği zamanı düşündüm. Yalnızca kilise tarihi üzerine ders verdiğim için bunu yapmama izin verdi. Ama Kutsal Kitap metnini ele alsaydım, durum farklı olurdu.

Kolejdeki sınıfımın önünde dururken kendimi ikiyüzlü gibi hissettiğimi hatırlıyorum.

İşte oradaydım ve öğrencilerime, önderlikteki kadınlarla ilgili sorunun Pavlus olmadığını, sorunun Pavlus'u nasıl yanlış anladığımız ve kararttığımız olduğunu gösteren ikna edici tarihsel kanıtlar sunuyordum. İşte oradaydım ve öğrencilerime ilk kilisede kadınların gerçekten nasıl önderlik ettiklerini ve öğrettiklerini, hatta diyakoz ve elçi olarak, gösteriyordum. Onlara, Yunya'nın neredeyse modern çağa kadar, adının bir erkek adıyla, Yunyas olarak çevrilmeye başlandığı zamana kadar, bir kadın elçi olarak görüldüğünü gösterdim. Yeni Antlaşma bilgini Eldon Jay Epp, Erasmus'tan 20. yüzyıla kadar Grekçe Yeni Antlaşma baskılarını kapsayan iki tablo hazırlamıştır. Tablolar birlikte, Grekçe Yunya adının, adın birdenbire eril Yunyas olarak çevrilmeye başlandığı yirminci yüzyıla kadar neredeyse istisnasız dişil biçimiyle çevrildiğini gösterir. Neden? Gaventa şöyle açıklar: "Epp, 20. yüzyılda Romalılar 16:7'nin ele alınışında önemli bir etkenin, bir kadının elçi olamayacağı varsayımı olduğunu acı verici ve rahatsız edici biçimde açıkça ortaya koyar." Yunya Yunyas oldu, çünkü modern Hristiyanlar yalnızca bir erkeğin elçi

olabileceğini varsaydılar. Bir tarihçi olarak, Pavlus'un mektuplarındaki kadınların bugünkü kilise önderlerinin kadınlara getirdiği sözde kısıtlamalara neden uymadığını biliyordum. Bunun nedeninin Pavlus'u yanlış okumamız olduğunu biliyordum. Pavlus kadınlara karşı tutumunda tutarsız değildir; onu yorumumuzla tutarsız hâle getirdik. Romalılar 16'nın açıkça gösterdiği gibi, gerçekte Kutsal Kitap'taki kadınlar modern "Kutsal Kitap'a dayalı kadın imgesi" tasavvurlarıyla çelişir.

Bütün bunları biliyordum. Yine de kilisemin önderleri bizde kadınların on üç yaşın üzerindeki erkek çocuklara ders veremeyeceğini ileri sürdüklerinde onlara karşı çıkmadım. Hâlâ susuyordum.

Dersime devam ettim. Fibi için de tarihsel gerçeklik aynıdır, dedim öğrencilerime. Pavlus ona diyakoz der. Kimse metne itiraz etmez – yalnızca metnin anlamına itiraz edebilirler. Fibi, ilk kilise babaları tarafından hem bir kadın hem de bir diyakoz olarak tanındı. Örneğin Origenes, üçüncü yüzyılın başlarında Fibi'nin unvanının "elçisel yetkiyle" "kadınların da kilisenin hizmetine çağrıldığını" kanıtladığını yazdı; "Fibi, Kenhrea'daki kilisede bu göreve atanmıştı. Pavlus onun büyük işlerini büyük övgü ve takdirle sayar bile." Origenes'in "kilisenin hizmeti" ile neyi kastettiğini kuşkusuz sorgulayabilsek de, Origenes'in Fibi'ye verilen rolü kabul ettiği açıktır. Bir yüzyıl sonra "altın ağızlı" vaiz Yuhanna Hrisostomos, Fibi'nin "herkesten önce" anılmasının, "kız kardeş" diye adlandırılmasının ve "diyakoz" olarak onurlandırılmasının onun için ne büyük bir onur olduğunu yazdı. Hrisostomos, "hem erkeklerin hem de kadınların" Fibi'yi bir "kutsal kişi" olarak "örnek almaları" gerektiği sonucuna varır. Hrisostomos, 1 Timoteos 3:11 üzerine vaazında, kadınları da erkekler gibi diyakoz olarak anladığını açıkça ortaya koyar. Şöyle yazar: "Kadınlar da aynı biçimde ağırbaşlı, iftiracı olmayan, ölçülü, her konuda güvenilir olmalıdır. Bazıları [Pavlus'un] genel olarak kadınlardan söz ettiğini söyler. Ama bu olamaz. Neden söylediklerinin ortasına kadınlarla ilgili bir şey eklemek istesin ki? Tersine, diyakoz rütbesini taşıyan kadınlardan söz eder. 'Diyakozlar tek kadının kocası olmalıdır.' Bu, kadın diyakozlar için de uygundur; çünkü özellikle kilisede gerekli, iyi ve doğrudur."

Dördüncü yüzyıldan bir ihtiyarın/presbiterin ve diyakozun kadın önderliğine ilişkin bu açık anlayışı sizi şaşırtıyorsa, kilise tarihçileri Madigan ve Osiek bize bunun şaşırtıcı olmaması gerektiğini hatırlatırlar: "Yuhanna'nın Antakya ve Konstantinopolis'teki kiliselerinde", diye yazarlar, "kadın diyakozlar ya da diyakonesler iyi bilinirdi." Fibi'yi bir kadın diyakoz olarak betimlemek Hrisostomos için şaşırtıcı değildi; çünkü dördüncü yüzyıldaki iyi arkadaşlarından bazıları kadın diyakozdu. Gerçekten de Madigan ve Osiek, ilk kilisede kadın diyakozlara ilişkin 107 gönderme (yazıtlarda ve edebî metinlerde) bulmuşlardır.

Elbette, dedim öğrencilerime, ilk kilisede herkes kadınları önderlik konumlarında desteklemiyordu. Presbiterlik görevi, antik dünyanın ataerkil önyargılarının Hristiyanlığa daha o zamandan nasıl sızmış olduğunun açık bir tanığıdır. Aristoteles'in kadın bedenini nasıl ucube ve biçimsiz saydığını hatırlıyor musunuz? Kilise önderleri bu düşünceleri konsil kararlarına taşıdılar ve daha beşinci yüzyılda kadın bedenlerinin önderliğe uygun olmadığını ilan ettiler. Madigan ve Osiek'in yazdığı gibi, "ayinsel temizlik erkeklerle, kirlilik kadınlarla ilişkilendirilir. Kadın presbiterlere karşı en büyük sav buydu." Kilisenin Avrupa topraklarına yayıldığı ve Roma gücünün eski dünyevi merkezlerinin yerine piskoposluk ve rahiplik gibi kutsal görevleri koyduğu altıncı yüzyıla gelindiğinde, kadınlar da hareket hâlindeydi – ama erkeklerin yetkisi altındaki eski yerlerine geri doğru.

"Dr. Barr, bunu neden bize kilisede öğretmiyorlar?"

Öğrenciye baktım ve yüreğim burkuldu. İnsanların çoğu bunu düpedüz bilmiyor, dedim. Seminer ders kitapları çoğu zaman pastörler tarafından yazılır – tarihçiler tarafından değil (özellikle de kadın tarihçiler tarafından değil). Tamamlayıcı kiliselere giden insanların çoğu, ESV'nin Yunya'yı "elçiler arasında seçkin"

yerine “elçilerce iyi tanınan” diye çevirmesinin, kadınları önderliğin dışında tutmaya yönelik bilinçli bir hamle olduğunu bilmez (Romalılar 16:7). İnsanlar, kadınların modern kilisede önderlikten dışlandığı gibi ilk kilisede de önderlikten dışlandığına inanırlar. Kilise doğru olduğuna inandığı şeyi öğretir.

Yüksek sesle söylediklerim bunlardı.

Söylemediğim – ve o gün eviyemin başında dururken gözlerimi yaşartan – şey, gerçeği bildiğimdi. Gerçeği biliyordum ve yine de kilisemde susuyordum. Susuyordum, çünkü eşimin işini kaybedebileceğinden korkuyordum. Arkadaşlarımızı kaybetmekten korkuyordum. Hizmetimizi kaybetmekten korkuyordum.

Tamamlayıcılık kurallara uyan kadınları ödüllendirir. Susarak eşimin bir önder olarak kalmasına katkıda bulundum. Susarak belli bir etki kullanabildim. Susarak çevremdeki kadınların dostluğunu ve güvenini korudum. Susarak rahat bir yaşamı korudum.

Ama Pavlus’un kadınlarıyla ilgili gerçeği biliyordum. Kutsal Kitap’ta övülen kadınların – Fibi, Priskila ve Yunya gibi – modern Kutsal Kitap’a dayalı kadın imgesinin sınırlarını sorguladığı gerçeğini biliyordum. Bir tarihçi olarak, kendi kilisemdeki kadınların önderlik rollerinden uzak tutulduğunu biliyordum; çünkü Roma ataerkilliği ilk kiliseye yeniden sızmıştı. Putperest Roma’yı bir kenara bırakıp İsa’ya sarılmak yerine tam tersini yapmıştık – Mesih’in özgürlüğünü bırakıp antik dünyanın baskısını benimsemiştik.

Eviyedeki suyu kapattım ve bulaşıkları üst üste dizdim.

Artık susmamanın zamanı gelmişti.

Notlar

1. İngilizce konuşulan dünyada tamamlayıcılık, erkeğin ve kadının birbirini tamamlaması anlamına gelir; ama bu, erkeğin önderlik ettiği ve kadının izlediği, ya da kadının erkeğe yalnızca eşlik etmekle kalmayıp ona bağımlı olduğu hiyerarşik bir düzen içinde, yaratılış düzeninin sonucu ya da ifadesi olarak anlaşılır. Beth Barr ve çevirmen, başka birçok Hristiyanla birlikte, erkek ile kadının hiyerarşik bir altlık ya da üstlük olmaksızın birbirini tamamlamasını savunurlar.
2. Luther, ev içindeki ve birbirleriyle ilişkilerdeki yaşamı düzenleyen bu metinlere “Haustafeln” (ev levhaları) adını verdi.
3. Birçok Almanca çeviride de böyledir.